Emil Petru RAȚIU

Preşedintele Asociaţiei „Andrei Glavina" Roma, Italia
President of the "Andrei Glavina" Association from Rome, Italy

Ezio Mestrovich, "O vară la Fiume"

Ezio Mestrovich, "A summer in Fiume"

Ezio Mestrovich was one of the most important Istrian writers, perhaps even the most important, and his noel entited "A summer in Fiume" still remains a social and historical depiction of Post-War and Communist Istria. His book could be seen as a strong and explicit proof of high sensibility, with an indepengible touch of humanity, as his literary technique and craftmanship are not used in order to develop a narrative accusation of the ideologies finally leading to the war, but, quite on the contrary, manage to elaborate an intricate epic filled with tenderness and human undersanding.

Keywords: Istria, Jugoslavia, Communist Era; common destiny, novel, *A summer in Fiume*

Institution's address: Via. Delle Fornaci 24, 00165, Roma, tel: 39 0471 992230, fax: 39 0471 992235.
Personal e-mail: *emilroma@libero.it*

Scriitorul Ezio Mestrovich şi-a legat viaţa şi opera de Istria şi de Fiume (azi Rijeka), oraşul de la Adriatica, unde s-a născut în anul 1941. Un caz oarecum asemănător cu al scriitorului Fulvio Tomizza, care a trăit şi a scris în celălalt mare oraş de la nordul Adriaticii, la 70 km de Fiume, Triest, acelaşi Triest al lui Umberto Saba, Italo Svevo sau al lui Claudio Magris, şi tangenţial, într-o perioadă a vieţii, şi al lui James Joyce, care a trăit mai mulţi ani la Triest şi la Pola. Născut dintr-o mamă română istriană şi dintr-un tată italian, deseori amintiţi în cel mai important roman al său, „A Fiume, un'estate" („O vară la Fiume"), Ezio Mestrovich a fost mulţi ani directorul casei de editură EDIT şi al ziarului minorităţii italiene, „La Voce del Popolo", distins în această calitate cu multe premii, ca „Istria nobilissima", „La penna d'oro" etc., pentru verbul său lapidar, mergând totdeauna la ţintă şi dezvelind sensul profund al lucrurilor. Ezio Mestrovich s-a stins din viaţă la sfârşitul lui martie 2003, destinul acordându-i totuşi răgazul şi posibilitatea de-a fi vizitat de o echipă a TV române, sosite în Istria, care l-a filmat şi i-a înregistrat un interviu, cu doar două săptămâni înainte de marea trecere.

Calităţile sale scriitoriceşti îşi găsesc valoarea deplină în roman, în romanul cel mai important al său, „A Fiume, un'estate" – „O vară la Fiume" -, apărut în Italia la „Hefti edizioni", în 2001, şi anul următor, în traducere, şi în Croaţia. Acest roman este o frescă a anilor de după război, în Istria; frescă zguduitoare, din cauza răsturnărilor sociale profunde din primii ani ai comunismului titoist în Istria încorporată lugoslaviei şi, nu mai puţin, din cauza cortinei căzute în viaţa oamenilor, care, în cazul italienilor, desparte locul lor de naştere de propria naţiune.

Incepea exodul, exodul dramatic către propria Patrie, care se mutase doar cu câteva zeci de

Portul Fiume, Croaţia.
Imagine fotocromă creată în perioada 1890 - 1900.
Sursa: http://www.old-picture.com/europe/pictures/Austro-Hungary-Croatia-003.jpg

L'autore è nato a Fiume (Rijeka, Croazia) nel 1941. Dopo una lunga attività giornalistica e saggistica, **Ezio Mestrovich** esordisce nel romanzo proponendo un affresco inedito della sua città natale sul finire degli Anni 40.
Più volte premiato in campo giornalistico, ha anche vinto un'edizione di "Istria Nobilissima" con un'opera in prosa.

Foto: L'autore davanti a Palazzo Bacich

HEFTI - Auxilia Srl, idee di carta e digitali

kilometri mai la apus, dar acei kilometri reprezentau atunci o altă lume; de aceea, din punct de vedere sufletesc, majoritatea personajelor apare în roman ca suspendată, metaforic vorbind, pe talgerele unei balanţe ale Istoriei, pe care sunt puse în cumpănă, de o parte inimele lor, locurile natale, propria viaţă, de alta libertatea, trebuind să aleagă, să decidă, definitiv, între una şi alta.

Dramatică alegere, care apropie pe aceşti oameni de atâţia alţi refugiaţi, din cauza schimbării hotarelor, din estul Europei, în primul rând românii, dar şi germanii din est sau polonezii...

Totul descris simplu, fără patetism, dar profund şi autentic, căci aceasta este marea artă a lui Ezio Mestrovich, redând naraţiunea prin vocea şi impresiile unui copil, inteligent şi precoce, Aldo, un alter-ego al Autorului la acea etate. O voce este a copilului, o altă voce este însă a lucrurilor, a obiectelor, la fel ca în romanele lui Proust, care completează istoria oamenilor, „marea istorie", cu un limbaj al lor, ascuns. Voce secretă a lucrurilor, pentru cei puţini care ştiu să o înţeleagă şi să-i transmită poezia, din interior, ca un „noumen" dezvăluit...

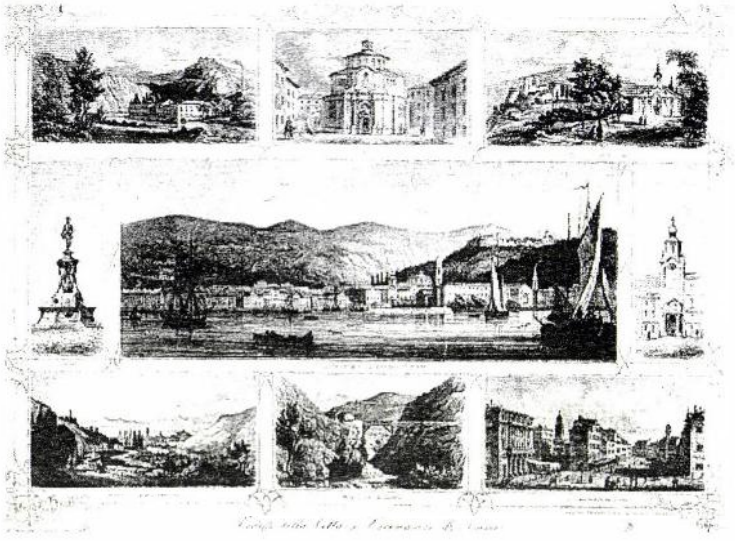
„În afara sunetelor, tăcerea părea să absoarbă şi timpul... Copiii ascultau în tăcere, în semiobscuritate, vibraţiile casei, răsfoind cărţile aruncate, priveau în mansarda părăsită cărţile poştale ilustrate care arătau oraşe, munţi, lacuri, oameni, copii, pajişti cu flori, tramvaie, automobile... Hainele şi vehiculele arătau alte timpuri, care apăreau trainice şi solide în cartonaşele subţiri, dreptunghiulare. În aerul rarefiat, prăfuit, se percepea prezenţa unei lumi care a fost sau care ar fi putut să fie...", scrie Ezio Mestrovich. Sau: „Glicinele colorau în violet parfumat vilele de pe colina Belvedere, dar mestecate în gură florile lor erau catifelate şi dulcege. Sunetele puternice, grave, din clopotniţa înaltă şi pătrată, care împreună cu biserica domina cimitirul, păreau să transporte timpul în cer; el ar fi rămas acolo sus pe veşnicie, în înălţime, depărtat, într-o perfecţiune imobilă, chiar dacă aerul de mai jos spumega de lumini şi de miresme. Această senzaţie dura puţine minute, cât băteau clopotele, dar strada părea atunci că se strângea, corpul se îngreuna, frunzele arborilor vibrau, vilele din spatele grădinilor păreau fixate într-un decor în

așteptare perenă. Imediat după aceea, aerul intra cu putere în piept, se întorcea bucuria mișcării, piciorul sălta pe pământul tare, simțurile, ca deșteptate dintr-o absență momentană, înșfăcau lacome senzațiile vieții." Dar era mișcare adevărată, sau totul era static? Este o întrebare care aici abia se dezvăluie, aproape imperceptibilă, de subfond, dar care va constitui pe parcursul narațiunii leit-motivul, tema ontologică, a romanului. Ce este viața, destinul, ce sunt timpul, moartea?

În această lume zdruncinată de după război, care caută o nouă așezare și noi echilibre, de multe ori precare sau dovedite imposibile, se desfășoară, în splendide pagini, povestea de dragoste a doi tineri istro-români din Valdarsa, mândrul și puternicul Attilio și frumoasa și delicata Mirta; în jurul lor se desfășoară destinele altor personaje, într-un oraș și o provincie de frontieră, în care, pe lângă italieni și croați, se întâlnesc între personajele romanului și mulți, mulți istro-români.

Toți speră, se zbat, se zbuciumă... Dar ultimul cuvânt îl are Destinul, implacabil și indiferent la dorințele și visurile lor. Scris pe un ton sobru, cu un ritm al narațiunii măsurat, aproape egal, abia în partea finală ritmul narațiunii se accelerează, se dezlănțuie, cuprins parcă în vârtejurile unei stihii care nu mai poate fi oprită, stăpânită, de măsura egală, de metronom, a timpului exterior, fizic, și în mod neprevăzut narațiunea se îndreaptă, ca un fluviu care-și iese deodată din matcă, către un deznodământ cu totul și cu totul neașteptat, în care suverană devine clipa, Fatum-ul. Clipa, care pecetluiește sau despecetluiește vieți, ca un inel de conjugare, fragil, între timp și eternitate.

Roman al ultimelor, marilor întrebări, Autorul alege pentru a le aduce în lumea noastră „mică" alegoria unui film, pe care, spre sfârșitul acelei memorabile veri, copilul Aldo îl primește în dar; desfășurându-l, descoperă cu surprindere timpul, eternizat în clișeele sale ca în celebrele paradoxuri ale imposibilității mișcării, iluzie a simțurilor, ale lui Zenon; filmul nu mai reproduce mișcarea, ci fixează în fotogramele sale clipa devenită statică. Filmul arată „fragmentele cristalizate ale unei acțiuni, care nu se înțeleg, rămân necunoscute, pe celuloid. Nu este posibil a le confunda cu negativele fotografiilor; dar nu se poate ști dacă ceea ce fac personajele va avea o continuare, se va lega cu evenimentele următoare sau chiar le va provoca. Desfășurând pelicula, un simplu figurant poate fi confundat cu actorul principal, succesiunea

Fiume, Istria
sursa: http://digilander.libero.it/comunedifiume/english.htm

imaginilor sugerează relații între personaje, dar nu se știe dacă vor fi confirmate de proiecția de pe ecran."... „Sau personajele erau imobile, la fel ca și figurile din cărțile poștale ilustrate?" se întreabă copilul Aldo.

Ce era atunci timpul, viața? Este aceasta o reflecție profundă a romanului. Inelul fragil dintre timp și eternitate se frânge în clipă, arătând precaritatea sa. „Filmul" se întrerupe brusc, dincolo de acest inel frânt care este clipa, din verigile căreia se construiește viața noastră, nu mai rămâne decât un imens semn de întrebare în gol, poate doar Neantul... „Inelul lui Clarisse", inelul în gol, fără centru, din celebrul roman al lui Musil, devine protagonistul ultim al existenței, dincolo de orice ierarhizare și fixare a ei, care ar vrea să-i dea o temelie. Această reflecție ne-o induce, în splendidele pagini de la sfârșitul său, romanul lui Ezio Mestrovich.

Într-o epocă a „ideilor slabe", care nu mai au nimic de spus, a „emoțiilor" și a „clipelor" virtuale, când literatura se confundă din ce în ce mai mult cu „economia de piață", romanul lui Ezio Mestrovich, „O vară la Fiume", este un document de mare și adevărată literatură. Mai multă sensibilitate din partea edituriilor sau a Institutului Cultural Român pentru promovarea adevăratelor valori, cu atât mai mult cu cât el ne oferă fresca unică, nemaicunoscută până acum, a unor personaje și a unei populații românești din Istria, ar impune traducerea și editarea sa în România. Cu atât mai mult, cu cât un exemplar al romanului a fost trimis fostei Fundații Culturale Române și altul Uniunii Scriitorilor, fără vreun rezultat vizibil până acum, adăugăm.

* Publicat în Revista *Contemporanul - Ideea Europeană*, în 2006.